

Zločin a trest (soubor textů)

Vložil/a mladez, St, 04/07/2012 - 13:34

Otištěno z Časopisu 2/1998

ZLOČIN A TREST

Z lidských pradějin se noří toto mrazivé, ale i stále svůdné spojení dvou pojmů: zločin a trest! Dnes téma navýsost mediálně přitažlivé. Jakási třináctá komnata, která je člověkem stále znovu dobývána - která však stále odolává svému úplnému odhalení. Touto tajemnou komnatou je existence člověka v čase a prostoru, který mu byl darován jeho Stvořitelem. Zločin člověka a následný trest poznamenávají lidské bytí nesmazatelným mnohdy způsobem a jedním z těch, kdo poodhalili tento tajemný závoj a dali nám nahlédnout do tohoto tajemství - je ruský spisovatel F.M.Dostojevskij.

Ve svém románu "Zločin a trest" nám na konkrétních lidech ukazuje, co všechno je možné člověku. Jakých výšin i propastí je svědkem sám na sobě. V románu nám Dostojevskij odhaluje svět pozoruhodných lidí v prostoru mezi "nebem" a "peklem". Nejsou to žádná strašidla, žádní predátoři, žádné stíny, nýbrž skuteční lidé s pozemskými jmény a tvářemi.

O jedné své románové postavě Dostojevskij paradoxně píše: "Věří-li, tedy nevěří, že věří. Jestliže nevěří, tedy nevěří, že nevěří." Dostojevského lidé stále hledají, obtíženi břemeny pochybností.

Věří-li, mučí se pochybnostmi, zda jejich víra není jen výsledkem strachu ze smrti. A nevěří-li, trpí svobodou, která je však ze své podstaty zhoubná, protože se mylně domnívají, že na základě této svobody je jim "vše dovoleno".

Všecko je dovoleno. Tato tři drtivá slova jsou výsledkem hledání některých postav Dostojevského románů. Tento titánský program vyznává na počátku i hlavní představitel Raskolnikov, který neche přijmout žádnou autoritu. Nechce uznat, že ve své chorobně pojaté svobodě ztrácí své pravé lidství. Idea, kterou je Raskolnikov hnán, je idea titánské hrdosti a pýchy, ze které mu pak vyplývá jednoduchá životní rovnice. Na základě své naprosto svobodné vůle mohu konat všecko, čeho se mi zachce. Neplatí už žádné pochybnosti a předsudky - všechno je dovoleno! Cesta je volná a na konci této cesty může být i vražda. Takto "osvobozený" Raskolnikov opravdu zavraždí dvě stařeny, které v jeho očích nemají pražádné ceny (ne větší než obyčejná veš), a sám sobě namluví, že tímto svobodným činem napravuje nespravedlnosti tohoto světa. To je ve velmi hrubých obrysech případ studenta Raskolnikova z Dostojevského románu "Zločin a trest".

Po činu však nepřichází to, na co "hrdina" Raskolnikov čekal, ale ještě větší pocit nejistoty a zjištění, že jeho čin - krutý a násilný, nezměnil jeho situaci, ani situaci jiných, jemu podobných. Člověk není Bohem. To chce na svých literárních postavách ukázat Dostojevskij, když vykresluje tyto titánské typy, podobné Raskolnikovi. Ten, po prozření ze svého bludu utíká, aniž by byl pronásledován.

Nakonec se jde sám udat a přijímá trest.

Postava Raskolnikova má v románu svůj další dramatický vývoj, který není možné v této zkratce podrobněji sledovat. Opouští však svou bludnou ideu a pomalu se otevírá novému názoru na život. Podpírán láskou prostitutky Soni, která také hledá cestu z bludného kruhu zla - jde s ní společně do lidského vyhnanství, které ovšem není vyhnanstvím z prostoru Lásky Kristovy.

Není to putování lehké a laciné. V závěru románu Soňa i Raskolnikov otevírají evangelium a v něm hledají odpovědi na své rozličné, někdy mučivé otázky, spojené s lidskou existencí. To je pro oba nový začátek. To je i pro mne vždy nové povzbuzení, když se s bází a třesením vždy znovu rozhodují navštívit ve vězení ty, kteří žijí v ohraničenosti pojmů zločinu a trestu. Dostojevského romány mi jsou velkou pomocí v tom, aby člověk za vinou a trestem zahlédl vždy ještě nové a vyšší horizonty lidství, které se objevují i v posledních slovech tohoto pozoruhodného románu F.M.Dostojevského o zločinu a trestu: "...Chtěli mluvit, ale nemohli. Slzy stály jim v očích. Oba byli bledí a hubení, ale v těchto bledých a nemocných obličejích již zářily ranní červánky nové budoucnosti, úplného vzkříšení pro nový život....".

Míla Vašina - farář

ZLOČIN & TREST

Zločin a trest, "prestupljenije i nakazaniije" vzpomínám si rusky. "Die Schuld und die Sühne" německy. Avon va... va avon - hebrejščina to zvládne jedním slovem (Dostojevského kniha sice v Izraeli vyšla pod jiným názvem, šlo by to však říci i takto). Avon totiž v Bibli znamená jednak samotný zlý čin, jednak jeho označení za zločin či přestupek, ale současně i trest za zločin (1S 28,10). Jazyková nedovyvinutost, nedostatek smyslu pro nuance? Anebo geniální rozpoznání, že zločin a trest k sobě patří jako zima a sníh či město a auta?

Dostojevskij svou knihou (napsanou před více než sto lety) burácí nad líně se valící, titěrně se potřpykávající ale i rozbouřenou hladinou našich dní o tom, že zločinem se člověk vylamuje z rámu, do něhož byl vsazen, a nevrátí se do něj, leč bolestným pokáním.

Petrohrad nedlouho po zrušení nevolnictví: letní horko, smrad ve špinavých ulicích, sužující chudoba, jež jedněm loupí jejich důstojnost, zatímco druzí hýří. Co vlastně v životě člověku brání vystoupit z řádu, do něhož byl vsazen, a ve jménu spravedlnosti "zabít tu starou veš", lakomou lichvářku? Jistě, není to pro všechny, ten však, kdo vystoupí z masy, kdo se svým činem vyhoupne nad řád, ten jej překročit smí.

Nesmí! - hřmí Dostojevskij. Ten, kdo se rozhodl být mírou dobrého i zlého, jakoby ukusoval z hadova jablka - a bude vyhnán z ráje. Kniha je o dlouhé cestě, kterou Raskolnikov urazí, než se přizná a přijme trest. Oči mu přitom otevře prostitutka Soňa, kristovská postava ve svém ponížení a lásce. Raskolnikov přijímá trest, neboť ten k zločinu neodmyslitelně patří (Dostojevskij byl naštěstí dalek mělkých řečí o zákonu a milosti. Přesto ústy namol opilého Marmeladova káže o Božím smilování tak, že mi při čtení znělo v uších jak při Bachových fugách) - ale proč? V knize jsem nezaslechl nic, co by připomínalo klapot pomalých ale jistých Božích mlýnů. Světem vskutku vládne nespravedlnost a krutost. V tomto terénu se však odehrává napínavý příběh (vlastně detektivka), v němž motivy jednání všech protagonistů nejsou ani zdaleka pouze z tohoto světa.

Petr Sláma - asistent ETF UK

TREST OSVOBOZUJE ANEB FACKA NA SPRÁVNÉM MÍSTĚ

S takovou myšlenkou přijít do prostředí, kde je takřka povinností se na každého usmívat, být laskavý a přátelský, protože láska, milost, odpuštění mají největší šanci na proměnu života, může vyznít provokativně až kacířsky. Nevím jak vy, ale sám bych nejednou raději držel facku než cokoli jiného. Tedy facku jako trest za provinění. Jaká by to pak byla úleva. Jaké osvobození! Už bych se nemusel motat v bludném kruhu výčitek a sebeobviňování. Jedna dobře mířená facka, na správném místě a v pravý čas by mě zbavila mnohých trýznivých myšlenek.

Své kacířství bych mohl dál rozvíjet - jak by se v mnohých našich sborech, ve sdruženích mládeže i v našich rodinách pročistil vzduch, kdyby to jednou za čas pořádně plesklo... Ale tyto úvahy přenechám jiným. Víc mne v tuto chvíli zajímá, jak je to s trestem tam, kde jej považujeme za zcela samozřejmý a dokonce mu připisujeme jakousi výchovnou funkci. Snad s největším koncentrátem "facek" se můžeme setkat kolem soudů a věznic. Tam bezpochyby počítáme s tím, že každé takové potrestání je zcela na místě (odmyslíme-li si možnou úplatnost a neschopnost soudců či děravost zákonů). Použijeme-li příměr dobře umístěného lepance, pak mně však v tomto systému stále něco podstatného chybí. Především jakási osobitost či adresnost. Jsem-li ochoten přijmout výprask jako spravedlivý, pak především od toho, komu jsem ublížil. Dostane-li se však někdo do silového pole trestního práva, pak je chycen někým zcela jiným, než postiženým, opět jiný jej soudí a vykonavatel trestu je zastoupen opět další instancí a osobou. Z principu je tento systém odosobněn. Výsledkem však je, že na konci tohoto řetězce je oběť zcela zatlačena do pozadí.

Během svého velmi krátkého pastoračního působení ve věznici jsem se potkal s několika málo opravdovými kajícími. Trest přijali jako příležitost k odčinění spáchané křivdy. Všecko to nějak souviselo s jejich vírou, že za trestem stojí ještě nějaká vyšší autorita, než je soud nebo lidská společnost. U všech však bylo jasné, že by pro ně jakási konforntace a vyrovnání se s postiženou obětí znamenalo ještě větší osvobození.

Sotva může někdo z nás zcela zásadně změnit pravidla vymezující působnost, smysl a dopad trestů udílených společností. Navíc problém trestu je jistě mnohem složitější, než jsem v krátkosti naznačil. Jen jsem vás chtěl přivést k zamyšlení: byli bychom my sami dostatečně odvážni vystavit se jako postižení konfrontaci s původcem zločinu? Našli bychom dostatek svobody, abychom sami jako oběti přispěli k přijetí viny a vyrovnání se s ní? Vždyť koho se předně, kromě viníka, vina týká? Oběti. Bez ní k opravdovému osvobození od viny, k "nápravě" porušeného jen těžko může dojít. Oběť tedy hraje při vyrovnávání se s vinou významnou a takřka nezastupitelnou roli. Nenaplní-li oběť svoji roli v celém rozsahu, pak facka nebude udělena na zcela správném místě a v pravý čas.

Jiří Weinfurter - farář

Problém trestu a pomsty bude účinně a spolehlivě vyřešen teprve tehdy, až se podaří výkon "pomsty" či spravedlnosti odebrat postiženým a svěřit nesporné a výlučné "právní" autoritě, která jediná ji smí ve společnosti vykonávat. Postižený sám, ale ani žádný jiný jednotlivý a "obyčejný" člověk to být nemůže právě proto, aby jeho rozsudek a trest nevyvolal další pomstu. I zde hrálo náboženství velkou úlohu a v Bibli o tom máme přesné svědectví. Součástí Zákona, který dostává Izrael na hoře Sínaj, je také právě toto: "Budeš trestat svého bližního podle práva, a nepohneš

Zločin a trest (soubor textů)

Převzato z Katecheze (<https://katecheze.evangnet.cz>)

následky jeho hříchu. Nebudeš se mstít synům svého lidu a nezanevřeš na ně" (Lv 19,17n), "Má je pomsta i odplata" (Dt 32,35). Je zřejmé že mezi "následky hříchu" patří na prvním místě pomsta postižených.

Teprve nepochybná právní či trestní autorita tedy může "pomstít" zločin, aniž by se trest stal záminkou pro další vraždění.

Citát z knihy Jana Sokola, Čtení z Bible

Autor: Vašina, Míla

Autor: Sláma, Petr

Autor: Weinfuter, Jiří

Autor: Skola, Jan

Rok vzniku: 1998

- [Společnost](#)
- [Podklad pro tematický program](#)
- [Dorost](#)
- [Konfirmace](#)
- [Mládež](#)
- [15 minut](#)
- [30 minut](#)
- [60 minut](#)
- [Na počtu nezáleží](#)

Odkaz na zdroj: <https://katecheze.evangnet.cz/programy/zlocin-trest-soubor-textu>